

Philosophical and Cultural Implications of Artistic Craftsmanship: Promoting Quality of Life and Sustainable Development

Hattapon Amparot

Thonburi Vocational College, Office of the Vocational Education Commission

Academic Article

Corresponding E-mail*:

Hattapon@thonburi.ac.th

Article Info

Received 31 Dec 2024

Revised 10 Mar 2025

Accepted 6 May 2025

Keywords

Artistic craftsmanship,
Philosophical implications,
Cultural heritage,
Sustainable development,
Soft Power

Abstract This research aims to 1) analyze the philosophical and cultural implications of artistic craftsmanship within the context of Thai society, 2) examine the role of artistic craftsmanship in enhancing quality of life across psychological, cultural, and economic dimensions, and 3) propose development approaches for artistic craftsmanship that align with sustainable development principles and Thailand's Soft Power promotion. The study employed qualitative research methodologies: document analysis and in-depth expert interviews for the first objective, participant observation for the second objective, and policy and case study analysis for the third objective.

Data analysis was conducted within a philosophical framework encompassing four dimensions: Aesthetics, Metaphysics, Ethics, and Epistemology. The findings reveal that artistic craftsmanship profoundly reflects philosophical values across all four dimensions: aesthetic beauty expressing Thai identity through distinctive forms; metaphysical harmony between material objects and spiritual essence; ethical values promoting moral principles through creative processes; and epistemological transmission of knowledge and wisdom across generations. Additionally, artistic craftsmanship enhances quality of life by fostering mindfulness and concentration, preserving cultural identity, and supporting community economic development. The study concludes that development approaches should balance traditional practices with innovation, utilize environmentally friendly materials, and integrate with educational systems and cultural tourism.

ศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา: นัยยะทางศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมคุณค่าชีวิต

หัตถ์พล อัมภารส

วิทยาลัยอาชีวศึกษานบุรี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์นัยยะทางปรัชญาและศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปประดิษฐ์ในบริบทของสังคมไทย 2) ศึกษาบทบาทของศิลปประดิษฐ์ในการส่งเสริมคุณค่าชีวิตในมิติด้านจิตใจ วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริม Soft Power ของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวัตถุประสงค์ที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ วัตถุประสงค์ที่ 2 ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และ วัตถุประสงค์ที่ 3 ใช้การวิเคราะห์นโยบายและกรณีศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามกรอบแนวคิดเชิงปรัชญาที่ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ สุนทรียศาสตร์ อภิปรัชญา จริยศาสตร์ และญาณวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ศิลปประดิษฐ์สะท้อนคุณค่าเชิงปรัชญาที่สัมพันธ์กับทั้ง 4 มิติอย่างลึกซึ้ง มีนัยยะทั้งในด้านสุนทรียภาพของความเป็นไทย (Aesthetics) ที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทย จากงานศิลปประดิษฐ์ ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics) ที่เชื่อมโยงวัตถุกับจิตวิญญาณอย่างกลมกลืน ด้านจริยศาสตร์ (Ethics) ที่ส่งเสริมคุณค่าทางศีลธรรมผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ และด้านญาณวิทยา (Epistemology) ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ศิลปประดิษฐ์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผ่านการสร้างสติและสมาธิ การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน แนวทางการพัฒนาควรผสมผสานความเป็นดั้งเดิมกับนวัตกรรม ใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบูรณาการเข้ากับการศึกษา และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ศิลปประดิษฐ์, นัยยะทางปรัชญา, ศิลปวัฒนธรรม, การพัฒนาที่ยั่งยืน, Soft Power

บทนำ

ศิลปประดิษฐ์ เป็นคำสมาสในภาษาไทยที่ผสมระหว่างคำว่า "ศิลปะ" ซึ่งหมายถึงการแสดงออกถึงความงามและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ และคำว่า "ประดิษฐ์" แสดงถึงการสร้างสรรค์ด้วยความประณีตและทักษะฝีมืออันละเอียดอ่อน (The Royal Society of Thailand, 2021) **ราชบัณฑิตยสถาน** เมื่อผสมความหมายเข้าด้วยกัน ศิลปประดิษฐ์จึงกลายเป็นงานสร้างสรรค์ที่สะท้อนถึงความงาม ความดี และความจริงอันเป็นแก่นแท้ของปรัชญาทางศิลปะ (Thai Home Economics Association under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen, 2004) **สมาคมคหกรรมศาสตร์ไทยในพระบรมราชูปถัมภ์** ให้ความหมายงานศิลปประดิษฐ์สามารถจำแนกออกเป็น 7 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ งานประดิษฐ์ดอกไม้สด ใบตอง งานจัดดอกไม้ประยุกต์ งานจัดดอกไม้ธรรมชาติ งานประดิษฐ์ดอกไม้เทียม งานประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง งานแกะสลักผักและผลไม้ และงานหัตถกรรมท้องถิ่น ผลงานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงวัตถุที่งดงาม แต่ยังแฝงไว้ด้วยจิตวิญญาณคุณค่า และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

วารสารจะระบุชื่อผู้แต่งในการอ้างอิงครั้งแรก (เฉพาะภาษาไทย)*

ในมิติของศิลปวัฒนธรรม ศิลปประดิษฐ์ เป็นตัวแทนของภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน งานฝีมือต่าง ๆ เช่น การจัดดอกไม้สด งานใบตอง งานแกะสลักผักและผลไม้ ตลอดจนงานหัตถกรรมท้องถิ่น เป็นเครื่องมือที่ไม่เพียงแสดงถึงความชำนาญ แต่ยังสื่อสารถึงจิตวิญญาณและเอกลักษณ์ของไทยในแต่ละภูมิภาค (Sorose, 2006) **อภิรติ โสพศ** ความสำคัญของศิลปประดิษฐ์ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ความงดงามทางสายตา แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณค่าชีวิตผ่านการสร้างรายได้ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการพัฒนาสังคมโดยรวม นอกจากนี้บทบาททางปรัชญาของศิลปประดิษฐ์ยังเป็นสื่อกลางที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงปรัชญาและการปฏิบัติจริง ผลงานสร้างสรรค์ในลักษณะนี้มักแฝงด้วยความหมายเชิงลึก เช่น การสื่อถึงความพอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างสมดุลระหว่างความงามและความยั่งยืน (Thailand Science Research and Innovation, 2021) **สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม** ผู้สร้างต้องผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญในเทคนิคการผลิตอย่างลงตัว เพื่อสร้างผลงานที่สะท้อนอัตลักษณ์และค่านิยมของชุมชน ความสำคัญทางเศรษฐกิจและ Soft Power ในยุคปัจจุบัน งานด้านศิลปประดิษฐ์กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือของอำนาจอ่อนหวาน (Soft Power) ที่สำคัญของประเทศไทย (Office of the Vocational Education Commission, 2019) **สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา** การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมและนวัตกรรมสมัยใหม่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก เช่น การพัฒนางานหัตถกรรมให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์แฟชั่นระดับสากล หรือแกะสลักผักและผลไม้ในเวทีการประกวดอาหารระดับนานาชาติ (Hongrattanavorakit, 2023) **ศกรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ** งานศิลปประดิษฐ์ยังสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ศิลปประดิษฐ์ยังมีบทบาทสำคัญในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะในด้านการสร้างงานที่มีคุณค่า (เป้าหมายที่ 8) การส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม (เป้าหมายที่ 11) และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (เป้าหมายที่ 12) การผสมผสานความงามทางวัฒนธรรมและนวัตกรรมช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความยั่งยืนในชุมชน (Patricia, 2024)

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษา "ศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา" โดยการวิเคราะห์นัยยะของศิลปวัฒนธรรมที่ส่งเสริมคุณค่าชีวิตในหลากหลายมิติ ทั้งด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม พร้อมนำเสนอวิธีการที่ศิลปประดิษฐ์สามารถสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์นัยยะทางปรัชญาและศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปประดิษฐ์ในบริบทของสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของศิลปประดิษฐ์ในการส่งเสริมคุณค่าชีวิตในมิติด้านจิตใจ วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริม Soft Power ของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา นัยยะทางศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมคุณค่าชีวิต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีแนวทาง (Interview guide approach) (Joungtrakul, et al., 2021) **จำเนียร จวงตระกูล และคณะ** เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการตอบคำถามวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Sampling and key information)

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้สอนที่มีประสบการณ์ในแผนกวิชาคหกรรมศาสตร์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ตามแนวทางของ (Schnittker, Marshall, Horberry, & Young, 2018) โดยระบุจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักที่เหมาะสมควรมีตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป เพื่อเข้าถึงความอ้อมตัวของข้อมูล

ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษกรุงเทพมหานคร และครูผู้สอนประเภทวิชาคหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร นักวิชาการวัฒนธรรม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมไทย และมีประสบการณ์ตรงในด้านการสอนที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปประดิษฐ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

2.1 ตัวผู้วิจัยที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยเนื้อหาครอบคลุมเรื่องการสร้างความหมาย นัยยะปรัชญา และศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านศิลปประดิษฐ์

2.2 เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และปากกา

3. การสังเกตและจดบันทึก

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสอน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปประดิษฐ์ และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงและทำบันทึกเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของข้อมูล

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากบุคคล ช่วงเวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน รวมถึงใช้สามเส้าด้านวิธีวิทยา (Methodological Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบเส้าด้านทฤษฎีเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นับกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Chanthawanich, 2013) **สุภาวค์ จันทวานิช**

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ถอดเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim Transcription)

5.2 จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามหัวข้อย่อยเพื่อค้นหาแก่นเนื้อหา (Themes)

5.3 อธิบายปรากฏการณ์ที่ได้จากหมวดหมู่ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงกับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิดเชิงปรัชญาที่ครอบคลุม 4 มิติ ดังนี้ ด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งวิเคราะห์คุณค่าความงาม ความประณีต และความหมายเชิงสัญลักษณ์ในงานศิลปประดิษฐ์ ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างงานศิลปประดิษฐ์กับจิตวิญญาณและการให้ความหมาย ด้านจริยศาสตร์ (Ethics) วิเคราะห์คุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมที่ส่งเสริมผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปประดิษฐ์ และด้านญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งวิเคราะห์คุณค่าความงาม ความประณีต และความหมายเชิงสัญลักษณ์ในงานศิลปประดิษฐ์ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับจิตวิญญาณ คุณค่าทางศีลธรรม และกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งปรากฏตามผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา นัยยะทางศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมคุณค่าชีวิต ผู้วิจัยขอนำเรียนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบนัยยะทางปรัชญาและศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปประดิษฐ์ในบริบทของสังคมไทย จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 ท่าน แสดงทัศนะเกี่ยวกับศิลปประดิษฐ์ไทยพบประเด็นสำคัญดังนี้

1. นัยยะทางปรัชญาในงานศิลปประดิษฐ์ไทย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 กล่าวว่า ศิลปประดิษฐ์ไทยไม่ได้เป็นเพียงงานฝีมือ แต่เป็นการถ่ายทอดจิตวิญญาณและความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ลงในผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรม ชีวิตและภูมิปัญญา (Department of Cultural Promotion, 2015) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กล่าวถึงมิติทางจิตวิญญาณที่แฝงอยู่ในงานหัตถศิลป์ไทย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 และ 8 มีความเห็นตรงกันและอธิบายว่า การสร้างสรรค์ศิลปประดิษฐ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างวัตถุกับจิตใจ ระหว่างรูปธรรมกับนามธรรม ซึ่งสะท้อนแนวคิดเชิงพุทธปรัชญาเรื่องความไม่แยกขาดระหว่างวัตถุและจิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thipwaree, 2024) ที่พบว่าศิลปประดิษฐ์ไทยเป็นการผสมผสานแนวคิดทางพุทธศาสนากับการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 เห็นว่า ความงามในงานศิลปประดิษฐ์ไทยมีนัยยะเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและคตินิยมทางพุทธศาสนา งานแต่ละชิ้นไม่เพียงสวยงามแต่ยังสื่อความหมายเชิงปรัชญาชีวิตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Kulthamrong, 2023) รุ่งอรุณ กุลธำรง เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และสัญลักษณ์ในงานศิลปกรรมไทย

2. คุณค่าและบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 กล่าวว่า ศิลปประดิษฐ์ไม่เพียงสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ยังสร้างคุณค่าทางจิตใจและสังคม ผ่านการสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Soft Power ของ (Flew, 2012) ที่กล่าวถึงพลังอำนาจของวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4 ได้ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ศิลปประดิษฐ์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และความอดทน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boonchom, Lehmongkol, & Hirunchalothorn, 2022) **อารยา บุญชม, ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร** ที่พบว่า การเรียนรู้ศิลปประดิษฐ์มีผลเชิงบวกต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 7 กล่าวถึงศิลปประดิษฐ์ไทยว่าสามารถสร้างพื้นที่ให้ผู้คนได้เชื่อมโยงกับรากทางวัฒนธรรมของตนเอง ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เกิดการตีความและสร้างสรรค์ใหม่ เป็นการเยียวยาจิตใจในสังคมที่วุ่นวายและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pöllänen & Weissmann-Hanski, 2020) เกี่ยวกับบทบาทของงานหัตถกรรมในการสร้างสุขภาวะทางจิตใจในสังคมดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ในบริบทร่วมสมัย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5 และ 7 เสนอแนวทางว่า การพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้ร่วมสมัยต้องรักษาแก่นของความเป็นไทย โดยปรับรูปแบบ วัสดุ และการนำเสนอให้สอดคล้องกับยุคสมัยประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืนของ (Ketsuwan, Sareewas, Sirikhotchpun, & Sukkasem, 2021) ซึ่งเน้นการสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 และ 9 เสนอมุมมองด้านการบูรณาการศิลปประดิษฐ์เข้ากับการศึกษาทั้งในและนอกระบบเป็นกลไกสำคัญในการสืบทอดและต่อยอดภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นใหม่ แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Amparot (2024a) **หัตถุพล อัมภารส** ที่เสนอแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน พบว่ามีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยยะสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับนัยยะทางปรัชญาที่ปรากฏในงานศิลปประดิษฐ์ไทย ทุกท่านมีมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ศิลปประดิษฐ์ไทยไม่ได้เป็นเพียงงานฝีมือหรืออาชีพ แต่ยังแฝงไว้ด้วยคุณค่าเชิงปรัชญาที่สะท้อนภูมิปัญญา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย (Lee-Anant, Choibamroong, & Srikhwan, 2023) งานวิจัยในระดับนานาชาติที่ได้อ้างอิงก็ให้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ยืนยันถึงความสำคัญของมิติเชิงปรัชญาในงานศิลปประดิษฐ์ไทย ผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียด ดังนี้

4. นัยยะทางปรัชญา

4.1 ความงาม (Aesthetics) ดังเห็นได้จาก ศิลปประดิษฐ์ในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการแสดงถึงความงามผ่านรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผักและผลไม้ ซึ่งสะท้อนถึงความประณีต พิถีพิถัน และความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ (Panjawutipat, 2004) **รัตนลักษณ์ ปัญจวุฒิพัฒน์** ศิลปประดิษฐ์ยังสะท้อนถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ผ่านผลงานที่มีเอกลักษณ์และงดงามทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม โดยไม่เพียงแต่มุ่งเน้นความพึงพอใจทางสายตา แต่ยังสะท้อนถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (Mo, 2024) ผลงานเหล่านี้แสดงถึงการถ่ายทอดความงามในบริบทที่หลากหลาย ตั้งแต่งานศิลปะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ไปจนถึงผลงานที่สร้างสรรค์เพื่อการตกแต่งและเชิงสัญลักษณ์ สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่ง

ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกศิลปประดิษฐ์ออกเป็น 7 กลุ่มหลัก โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงความงามและภูมิปัญญาไทย ดังนี้

4.1.1 งานประดิษฐ์ดอกไม้สด ใบตอง แบบประณีตศิลป์ (Thai Traditional Floral Arrangement) เช่น งานใบตอง (Banana leaf craft) งานดอกไม้ (Floral Tray Arrangement) พวงมาลัย (Garland) เครื่องแขวน พวงดอกไม้ (Floral Hanging Arrangement)

4.1.2 การจัดดอกไม้สดแบบประยุกต์ศิลป์ (Flower Arrangement in Applied Art Style) คือศิลปะการจัดดอกไม้แบบไทยประณีตศิลป์ ผสมกับแบบการจัดดอกไม้แบบธรรมชาติ แบบสากล ทั้ง ตะวันออก เช่น แจกันดอกไม้แบบประยุกต์ศิลป์ (Flower Vase in Applied Art Style หรือ Vase of flower: Basket of flower) ช่อดอกไม้แบบประยุกต์ศิลป์ (Bouquet in Applied Art style) กระเช้าดอกไม้แบบประยุกต์ศิลป์ (Basket Flowers in Applied Art Style) พวงมาลา (พวงหรีด) แบบประยุกต์ศิลป์ (Wreath in Applied Art style) ดอกไม้ประดับสถานที่แบบประยุกต์ศิลป์ (Flower Decoration in a place in applied art style)

4.1.3 การจัดดอกไม้แบบธรรมชาติ (Flower Arrangement in Natural Style) แบบไทยแบบตะวันออก แบบตะวันตก เช่น แจกันดอกไม้แบบธรรมชาติ (Flower Vase in Natural Style) ช่อดอกไม้แบบธรรมชาติ (Bouquet in Natural Style) กระเช้าดอกไม้แบบธรรมชาติ (Basket Flower in Natural Style) พวงมาลาแบบธรรมชาติ (Wreath in Natural Style) ดอกไม้ประดับสถานที่แบบธรรมชาติ (Flower decoration in a place Natural Style)

4.1.4 งานประดิษฐ์ดอกไม้เทียม (Artificial Flowers) คือการนำวัสดุอื่น ๆ มาประดิษฐ์เป็นรูปดอกไม้ ใบไม้ เพื่อใช้งานระยะยาวนานกว่าดอกไม้สดมีทั้งเลียนแบบธรรมชาติและสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความสวยงามเป็นที่นิยม เช่น ดอกกุหลาบ ดอกกล้วยไม้ หรือหาปลูกยาก หรือปลูกเลี้ยงยาก ใฝ่สวยงาม สามารถใช้เป็นสัญลักษณ์ในวันสำคัญ ประจำถิ่น ประจำสถาบันการศึกษา เป็นต้น และมีชื่อเป็นมงคล ความหมายดี ผ่างด้วยนัยยะ เช่น เพื่อความเจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย โชคลาภ เช่น เข็มเศรษฐกิจ ว่านมหาลาภ ใบเงิน ใบทอง ใบนาค ดาวเรือง เฟื่องฟ้า เป็นต้น

4.1.5 งานประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง (Dry Flowers) คือการนำดอกไม้ ใบไม้สด หรือส่วนต่าง ๆ ของพืชมาทำให้แห้ง โดยวิธีการต่าง ๆ ก่อนนำมาจัดจัดใช้งานระยะยาว

4.1.6 งานแกะสลักผัก และผลไม้ (Vegetable and Fruit Carving) คือ การนำผักสด ผลไม้มาแกะสลัก ปอก คว้าน ให้สวยงาม และกินได้สะดวก ตลอดจนนำไปประดับตกแต่งลักษณะต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับโอกาสพิเศษ เช่นการจัดตกแต่งสถานที่

4.1.7 งานหัตถกรรมท้องถิ่น งานศิลปหัตถกรรม (Local Craft, Craft) คือการนำวัสดุท้องถิ่นที่มีปริมาณมากมาประดิษฐ์เป็นของใช้ และเครื่องประดับ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นงานเย็บ ปัก ถัก ร้อย การประดิษฐ์ตุ๊กตา งานเขียนลายตกแต่ง งานทอ งานสาน งานถัก งานร้อยวัสดุ งานปั้น งานสลัก ของชำร่วย เครื่องหอม งานเทียน งานกระดาษ ฯลฯ

5. บทบาทของความงามในศิลปประดิษฐ์ไทย

ศิลปประดิษฐ์ในสังคมไทยแสดงถึงความงามผ่านงานฝีมือที่ประณีตและมีรายละเอียดสูง ตัวอย่างเช่น

การจัดดอกไม้สด การแกะสลักผักและผลไม้ และงานหัตถกรรมอื่น ๆ ซึ่งแต่ละประเภทมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ดังเห็นได้จากตัวอย่าง ต่อไปนี้

การจัดดอกไม้สดในสังคมไทย เช่น การร้อยมาลัยหรือการจัดดอกไม้ มีการออกแบบและประดิษฐ์ที่ประณีตสวยงาม คำนึงถึงองค์ประกอบทางศิลปะ สี สัน รูปทรง และการเลือกชนิดของดอกไม้ ใบไม้ ที่แฝงด้วยนัยยะทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม มีความหมายเป็นสิริมงคล เช่น ดอกบัว สื่อถึงการเกิดใหม่และความบริสุทธิ์ ดอกดาวเรืองสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง ใบเงิน ใบทอง ใบนาค ที่สื่อถึงโชคลาภ เป็นต้น เห็นได้จากโอกาสพิเศษ เช่น งานแต่งงาน งานบวช หรืองานพิธีทางศาสนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการใช้พานธูป เทียนแพ ขอขมาต่อบิดา มารดา ในพิธีอุปสมบท

การแกะสลักผักและผลไม้ เป็นตัวอย่างของความงามที่แสดงถึงฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ งานแกะสลัก เช่น ดอกไม้จากแครอท หรือลวดลายไทยจากแตงโม แสดงถึงความสามารถในการเปลี่ยนวัตถุดิบธรรมดาให้กลายเป็นผลงานศิลปะที่น่าชื่นชม การแกะสลักเหล่านี้มักใช้ในงานเลี้ยงสำคัญ เช่น งานเลี้ยงพระราชทาน งานเลี้ยงระดับนานาชาติ หรืองานต้อนรับแขกพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการแกะสลักผลไม้ สำหรับการจัดเลี้ยงของผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

พวงมาลัยดอกไม้สดเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความงามในศิลปประดิษฐ์ไทย ความงามของพวงมาลัยมาจากความประณีตในการร้อยเรียงดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม เช่น ดอกมะลิ ดอกกรัก หรือดอกพุด ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของความเคารพ แต่ยังสะท้อนถึงจิตใจที่ละเอียดอ่อนของผู้ร้อยมาลัย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกิริยา การร้อยพวงมาลัยดอกไม้สด ของผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

จากการตัวอย่าง บทบาทของความงามในศิลปประดิษฐ์ไทย แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ งานศิลปประดิษฐ์ เช่น การแกะสลักผักและผลไม้ หรือการจัดดอกไม้ เป็นตัวแทนที่ชัดเจนของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ วัสดุที่เลือกใช้ล้วนเป็นสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้สด ผัก และผลไม้ ความงดงามที่เกิดขึ้นจึงเป็นการสื่อสารถึงการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติ และการอนุรักษ์ความงามที่ธรรมชาติสร้างขึ้นอย่างลงตัวและเกิดความงดงามแบบไทย

5.1 ความดี (Ethics) ในมิติทางศิลปประดิษฐ์ สะท้อนถึงคุณค่าทางจริยธรรมที่แฝงอยู่ในผลงานสร้างสรรค์ โดยผู้สร้างมุ่งเน้นการสื่อสารความหมายที่แสดงถึงความเคารพ ความกตัญญู และความเอื้อเฟื้อผ่านการเลือกใช้วัสดุ การออกแบบ และการสร้างผลงานที่เหมาะสมกับโอกาสต่าง ๆ ศิลปประดิษฐ์ไม่ได้มีเพียงความงดงามทางสายตา ขณะเดียวกันความดีที่เกิดขึ้นยังมีบทบาทในการสร้างและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมซึ่งสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมพื้นฐาน (Poonchai, Wongsaita, & Kungle, 2009) ศิริพร พูนชัย, นัยนา วงศ์สายตา และกุสุมา กังหลี ดังนี้

5.1.1 ความดีสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ศิลปประดิษฐ์มีความเชื่อมโยงกับหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในตัวผู้สร้าง ความดีเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝน ปฏิบัติ และการพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่อง การสร้างสรรค์ศิลปประดิษฐ์ เช่น การแกะสลัก การจัดดอกไม้ หรือการทำงานหัตถกรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดคุณธรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ วินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และน้ำใจ

5.1.2 ความดีเกิดจากการฝึกปฏิบัติงานศิลปประดิษฐ์ต่าง ๆ เห็นได้จากการฝึกฝนและปฏิบัติงานศิลปประดิษฐ์ช่วยปลูกฝังคุณธรรมในกระบวนการทำงาน เช่น ความขยันที่เกิดจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง ความประหยัดที่เกิดจากการเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือความสามัคคีที่เกิดจากการ

ทำงานเป็นทีม งานศิลปประดิษฐ์ไม่ได้เพียงสร้างผลงานให้สำเร็จ แต่ยังปลูกฝังคุณธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นมนุษย์ที่ดี

5.1.3 พฤติกรรมและกิจกรรมการปฏิบัติงานศิลปประดิษฐ์ที่ทำให้เกิดคุณธรรมพื้นฐาน เป็นการฝึกปฏิบัติงานศิลปประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน โดยกิจกรรมแต่ละประเภทช่วยปลูกฝังพฤติกรรมที่ดี เช่น การจัดดอกไม้ส่งเสริมความขยันและความซื่อสัตย์ การแกะสลักผลไม้ช่วยสร้างสมาธิและความประหยัด และการทำงานกลุ่มช่วยปลูกฝังความสามัคคีและน้ำใจ

ดังนั้น ความดีในมิติของศิลปประดิษฐ์เกิดขึ้นจากการฝึกฝนและปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ งานศิลปประดิษฐ์ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างผลงานที่งดงามเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่งเสริมให้แสดงออกทางบุคลิกภาพ (Zimbardo & Leippe, 1991) และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงพฤติกรรมและการแสดงออกด้านความดี ผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

5.2 ความจริง (Truth)

ความหมายของความจริงในศิลปประดิษฐ์ ศิลปประดิษฐ์ในบริบทไทยสะท้อนถึง ความจริง (Truth) ในสองมิติสำคัญ ได้แก่ ความจริงเชิงวัฒนธรรม และ ความจริงเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งแสดงออกผ่านผลงานที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและจิตใจของผู้สร้าง ความจริงเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกเชิงรูปธรรม แต่ยังเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และความหมายที่แฝงอยู่ในผลงาน ดังนี้

ความจริงเชิงวัฒนธรรม ศิลปประดิษฐ์เป็นตัวแทนของภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทย ความจริงเชิงวัฒนธรรมแสดงออกผ่านการเลือกใช้วัสดุ เทคนิค และรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม สามารถสะท้อนภูมิปัญญาไทยด้วยวิธีการดำเนินชีวิต เช่น การพับใบตอง การร้อยพวงมาลัย และการแกะสลักผักผลไม้ เป็นการ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ผลงานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงของประดับตกแต่ง แต่ยังสะท้อนถึงความรู้และความชำนาญที่สืบทอดกันมา เช่นการประดิษฐ์กระทงจากใบตองในงานลอยกระทง เป็นการสะท้อนความเคารพต่อธรรมชาติและน้ำตามความเชื่อในประเพณีไทย ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงการประดิษฐ์กระทงลอย ผู้เรียนและครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

5.2.1 การถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผลงานศิลปประดิษฐ์ เช่น การจัดดอกไม้แบบประณีตศิลป์ หรือการสร้างเครื่องแขวนดอกไม้ สะท้อนถึงความงามและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของไทย ตัวอย่าง การจัดพานพุ่มในงานพระราชพิธี แสดงถึงความจงรักภักดีและความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงการวางพานพุ่ม เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนพรรษาของครูและผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

5.2.2 ความจริงเชิงจิตวิญญาณ

ความจริงเป็นอีกมิติหนึ่งในศิลปประดิษฐ์คือความเชื่อมโยงกับจิตวิญญาณของผู้สร้าง ผลงานแต่ละชิ้นเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจของผู้สร้างผ่านการเลือกวัสดุ เทคนิค และการออกแบบโดยมีการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกผู้สร้างสรรค์ ถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านรายละเอียดของงาน

เช่น ความประณีตในการร้อยพวงมาลัย หรือการแกะสลักผลไม้ที่แสดงถึงความตั้งใจและสมาธิ ตัวอย่าง การร้อยพวงมาลัยไหว้ครู เป็นการแสดงความเคารพต่อครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงการใช้มาลัยและพานดอกไม้แทนความเคารพต่อครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา นางณัฏฐา เพ็ชรแก้ว ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช

5.2.5 การเชื่อมโยงกับความเชื่อและความศรัทธา

หลายผลงานสะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาทางจิตวิญญาณ เช่น การประดิษฐ์เครื่องบูชาสำหรับใช้เพื่อพิธีกรรม และความเป็นสิริมงคล ตัวอย่าง การจัดดอกไม้สด บายศรีปากชาม เพื่อเป็นเครื่องบูชา เป็นการสื่อถึงความศรัทธาและความเคารพในพระพุทธศาสนา ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงการใช้แจกันดอกไม้สด บายศรีปากชามเพื่อเป็นเครื่องบูชา

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความจริงในศิลปประดิษฐ์สะท้อนออกมาผ่านความเป็นเอกลักษณ์ในสองมิติสำคัญ ได้แก่ ความจริงเชิงวัฒนธรรม ที่สื่อถึงภูมิปัญญาและขนบธรรมเนียมไทย และความจริงเชิงจิตวิญญาณที่ผู้สร้างถ่ายทอดผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ความจริงเหล่านี้ไม่เพียงทำให้ศิลปประดิษฐ์เป็นผลงานที่งดงาม แต่ยังเป็นตัวแทนของคุณค่าและความหมายที่ลึกซึ้งในวัฒนธรรมและจิตใจของคนไทย

6. นัยยะทางศิลปวัฒนธรรม

ศิลปประดิษฐ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารคุณค่า ความงาม และความหมายที่ลึกซึ้งของวัฒนธรรมไทย งานศิลปะเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงผลงานที่มีความงดงามทางสายตา แต่ยังสะท้อนถึงมิติของอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนไทย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาอย่างยาวนาน

6.1 การสะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

การสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ศิลปประดิษฐ์เป็นสื่อกลางที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของคนไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสอนการแกะสลักผักและผลไม้ในสถาบันการศึกษาเพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการใช้เพื่อจัดเลี้ยงของผู้เรียนด้านคหกรรมศาสตร์ อาชีวศึกษา แสดงถึงความประณีต ความใส่ใจในรายละเอียด ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และวัฒนธรรมไทย เช่น การแกะสลักแตงโมเป็นลายดอกบานชื่น แสดงถึงความงดงามของวัฒนธรรมไทยที่ผสมผสานระหว่างความประณีตและความคิดสร้างสรรค์ มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ การใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ผักและผลไม้ สื่อถึงความเคารพและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แสดงบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาแกะสลัก วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

การสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยปรากฏอย่างชัดเจนในผลงานศิลปประดิษฐ์ที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การจัดดอกไม้แบบประณีตศิลป์ การพับใบตอง หรือการประดิษฐ์เครื่องแขวนดอกไม้สด ผลงานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องประดับตกแต่ง แต่ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาและความสามารถของชาวไทยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสร้างสรรค์ เช่น พวงมาลัยไหว้ครู แสดงถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยที่ให้ความสำคัญกับความเคารพ

และความกตัญญู ซึ่งมีความหมายเชิงวัฒนธรรม ลวดลายและสีสันทที่ใช้ในพวงมาลัยบ่งบอกถึงความหมายเฉพาะ เช่น สีขาวของดอกมะลิแสดงถึงความบริสุทธิ์ ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แสดงลวดลาย สีสันท และความเป็นเอกลักษณ์ของมาลัย

ความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ศิลปประดิษฐ์ไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง ดอกไม้สด หรือผักผลไม้ในการสร้างผลงาน การออกแบบและการสร้างสรรค์ผลงานแสดงถึงความเคารพและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การประดิษฐ์กระทงในงานลอยกระทงเป็นตัวแทนของความขอบคุณและการขอขมาต่อแม่น้ำ สำหรับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้วัสดุธรรมชาติช่วยลดการใช้วัสดุสังเคราะห์และส่งเสริมความยั่งยืน ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แสดงกระทงลอยจากวัสดุธรรมชาติฝีมือผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษานบุรี

จากที่กล่าวมานั้น เห็นได้ว่าศิลปประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ผลงานศิลปประดิษฐ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงความงดงาม แต่ยังช่วยสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ในยุคสมัยใหม่อย่างยั่งยืน

6.2 การสืบทอดและพัฒนา

ศิลปประดิษฐ์เป็นตัวแทนของความเป็นไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาตลอดช่วงเวลาที่ยาวนาน ตั้งแต่การเรียนรู้ผ่านครอบครัว ชุมชน และประเพณีท้องถิ่น ไปจนถึงการบูรณาการในระบบการศึกษา ผลงานศิลปะเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันควรมีการสืบสาน ถ่ายทอดและเปิดรับเพื่อให้มีการพัฒนาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสังคมต่อไป

6.2.1 การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.2.1.1 การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน ศิลปประดิษฐ์มีจุดเริ่มต้นจากการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน ผู้ใหญ่ถ่ายทอดความรู้ผ่านการสอนงานศิลปะ เช่น การพับใบตอง การแกะสลัก หรือการจัดดอกไม้ เพื่อใช้ในพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์และส่งต่อวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานหัตถกรรมจักสานกระจูด ของชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นตัวอย่างของการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ความสำคัญ คือการเรียนรู้ในครอบครัว หรือในท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมและสร้างความผูกพันระหว่างครอบครัว และชุมชน ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แสดงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมจักสานกระจูด ของชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

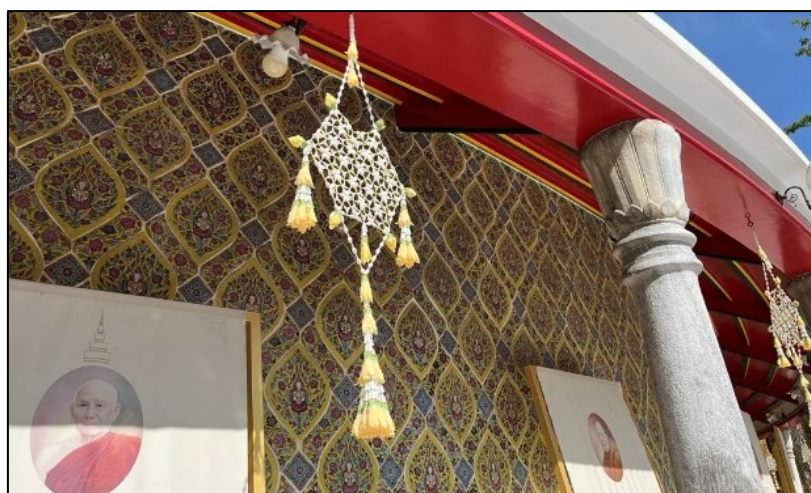
6.2.1.2 การบูรณาการในระบบการศึกษา เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ยุคการศึกษาสมัยใหม่ ศิลปประดิษฐ์ได้รับการพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย หลักสูตรเหล่านี้ไม่เพียงแต่สอนทักษะการสร้างสรรค์ แต่ยังเน้นการอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ศิลปประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน เช่น การเปิดสอนวิชาศิลปประดิษฐ์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา เช่น การเรียนจัดดอกไม้แบบประดิษฐ์ ศิลป์ หรือการร้อยพวงมาลัยในงานพิธีการ ซึ่งการบูรณาการในระบบการศึกษาช่วยพัฒนาทักษะเชิงลึกและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ภาพที่ 13 แสดงบรรยากาศการเรียนวิชาพื้นฐานงานประดิษฐ์ของผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษานบุรี

6.2.2 การพัฒนาศิลปประดิษฐ์ในบริบทปัจจุบัน

6.2.2.1 การปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัย ปัจจุบันศิลปประดิษฐ์ได้รับการพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านวัสดุ เทคนิค และการออกแบบ เช่น การใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการออกแบบที่เหมาะสมกับตลาดสากล เช่น การประดิษฐ์เครื่องแขวนดอกไม้ให้มีความสวยงามแบบดั้งเดิม การพัฒนาด้านการนำไปใช้โดยประดิษฐ์ด้วยวัสดุเฉพาะที่คิดค้นขึ้น ให้เครื่องแขวนดอกไม้ มีอายุใช้งานยาวนาน ทนทานต่อสภาพอากาศ เหมาะสมกับการนำไปใช้ประดับตกแต่งสถานที่ ดังภาพที่ 14

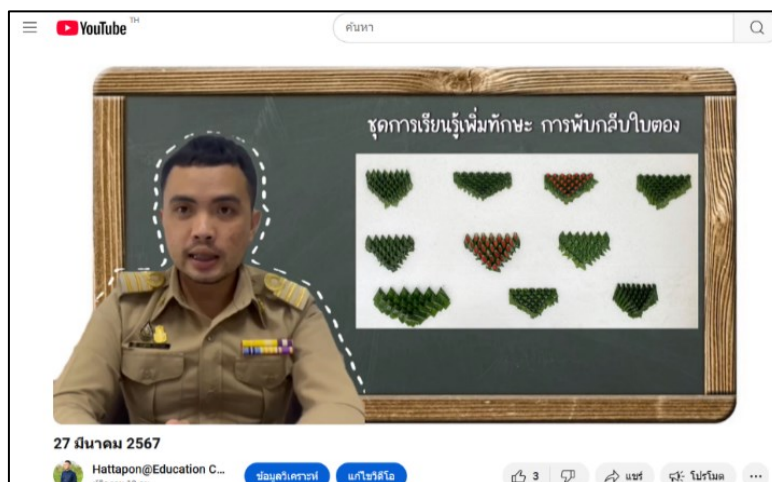
ภาพที่ 14 แสดงเครื่องแขวนดอกไม้ที่สวยงาม และมีอายุการใช้งานยาวนาน ทนทาน

6.2.2.2 การอนุรักษ์แก่นแท้ของวัฒนธรรมไทย แม้จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ศิลปประดิษฐ์ยังคงรักษาแก่นแท้ของวัฒนธรรมไทย เช่น ความประณีต ความใส่ใจในรายละเอียด และการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น การจัดดอกไม้แบบประณีตศิลป์ที่ยังคงใช้ดอกไม้พื้นเมืองที่สะท้อนความงามแบบไทย และแฝงไปด้วยความเป็นมงคล เช่น ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ดอกรัก ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 แสดงการนำเสนอกระเช้าดอกไม้แบบประณีตศิลป์ต่อชาวต่างชาติ

6.2.2.3 การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยี ยุคดิจิทัล ศิลปประดิษฐ์ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้คนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้และชื่นชมผลงานได้อย่างกว้างขวาง เช่น การจัดทำคลิปวิดีโอสอนการปักใบตองหรือการจัดดอกไม้ในแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ของนายหัตถพล อำภารส ครู แผนกวิชาคหกรรมศาสตร์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 แสดงวิดีโอสอนการปักสับใบตองในแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย

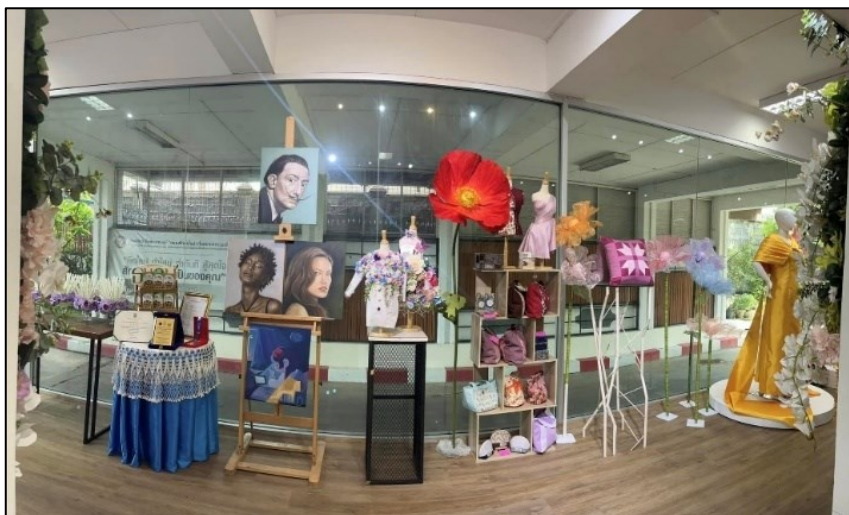
เห็นได้ว่ากระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาศิลปประดิษฐ์นั้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการส่งเสริม รักษา ต่อยอด มรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย ศิลปประดิษฐ์ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างสรรค์ผลงานที่สวยงาม แต่ยังเป็นสื่อกลางในการส่งต่อภูมิปัญญาและคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต

6.3 การผสมผสานกับนวัตกรรมร่วมสมัย

ปัจจุบัน ศิลปประดิษฐ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานกับนวัตกรรมร่วมสมัยเพื่อเพิ่มคุณค่าและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลก การพัฒนานี้ช่วยให้ศิลปประดิษฐ์ก้าวข้ามข้อจำกัดทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้อย่างลงตัว ทำให้ศิลปประดิษฐ์เป็นส่วนหนึ่งของ Soft Power ที่สำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจและการส่งออกในมิติต่าง ๆ

6.3.1 การผสมผสานนวัตกรรมร่วมสมัยในศิลปประดิษฐ์

6.3.1.1 การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองตลาดโลก การปรับเปลี่ยนรูปแบบและการใช้งานของศิลปประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดสากลเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น การนำเทคนิคการออกแบบสมัยใหม่มาใช้เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีฟังก์ชันหลากหลายมากขึ้น เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์งานศิลปประดิษฐ์ ของผู้เรียนประเพณีวิชาคหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี เพื่อจำหน่าย ซึ่งสามารถจัดส่งได้ง่ายและตอบสนองความต้องการของลูกค้าต่างประเทศ ผลลัพธ์ ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ช่วยขยายตลาดและเพิ่มโอกาสในการส่งออก ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 แสดงผลิตภัณฑ์ด้านศิลปประดิษฐ์ ณ แหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

6.3.1.2 การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในงานศิลปประดิษฐ์ เช่น การพัฒนานวัตกรรมการออกแบบลายผ้าดิจิทัลที่ผสมผสานเรื่องราวอัตลักษณ์ธนบุรี เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์กับเทคโนโลยีการออกแบบและการพิมพ์สมัยใหม่ ของผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี โดยใช้ซอฟต์แวร์ด้านการออกแบบ ผสานฝีมือการตัดเย็บเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ประเภทกำหนดโจทย์ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไทย (Thai Fashion) ดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 แสดงการจัดแสดงผลงาน SUPHANNAHONG HERITAGE: นวัตกรรมลายผ้าวิถีธนสู่แฟชั่นครอบครัวไทยร่วมสมัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี

7. การออกแบบที่ผสมผสานเอกลักษณ์ไทยกับแนวคิดสากล

ผลงานศิลปะประดิษฐ์ที่ยังคงความเป็นไทย เช่น การใช้ลวดลายดั้งเดิมหรือวัสดุท้องถิ่น แต่ปรับให้มีดีไซน์ที่เข้ากับความต้องการของตลาดสากล ตัวอย่าง การประดิษฐ์ของที่ระลึกจากผ้าลายไทย เมื่อผลิตเรียบร้อยแล้วนำไปจัดในรูปแบบที่ทันสมัย และนำเสนอในตลาดช่องทางต่าง ๆ เป็นสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์สามารถสร้างความสนใจและการยอมรับแก่ผู้บริโภค ดังภาพที่ 19

ภาพที่ 19 แสดงผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าลายไทยด้วยเทคนิคศิลปะประดิษฐ์

ศิลปะประดิษฐ์ในฐานะ Soft Power

8. การส่งเสริมเศรษฐกิจและการส่งออก ศิลปะประดิษฐ์ที่พัฒนาด้วยหลักการบูรณาการศาสตร์ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชุมชนและขยายถึงระดับประเทศ (Murzyn-Kupisz, & Hotuj, 2021) ผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถสร้างรายได้ผ่านการจำหน่ายในประเทศและการส่งออก เช่นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยเทคนิคศิลปะประดิษฐ์เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้คนในชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้การสนับสนุนทุนอุดหนุนโครงการสร้างเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ เพื่อเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา ดังภาพที่ 20

ภาพที่ 20 แสดงการร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าลายไทยของนักวิจัยและชาวบ้าน

9. การสร้างภาพลักษณ์ประเทศไทยในระดับนานาชาติ

ผลงานศิลปประดิษฐ์ที่มีเอกลักษณ์ไทย เช่น พวงมาลัยหรือเครื่องแขวนดอกไม้สด ถูกนำไปใช้ในงานแสดงระดับนานาชาติ ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในฐานะประเทศที่มีวัฒนธรรมงดงามและสร้างสรรค์ เห็นได้จากการจัดแสดงและเผยแพร่ศิลปประดิษฐ์ไทยในงานประชุมทางวิชาการของประเทศไทย ในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ดังภาพที่ 21

ภาพที่ 21 แสดงการจัดแสดงและเผยแพร่งานศิลปประดิษฐ์และวัฒนธรรมไทยงานประชุมทางวิชาการ ระดับรัฐมนตรีด้านการศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 4

10. การสืบทอดและต่อยอดภูมิปัญญาไทย

นวัตกรรมร่วมสมัยช่วยให้ศิลปประดิษฐ์สามารถสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นใหม่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย และมีความน่าสนใจ การจัดทำคลิปวิดีโอสอนการแกะสลักผักผลไม้ในแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไร้ข้อจำกัดอันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา (Office of the Vocational Education Commission, 2019)

ดังนั้น การผสมผสานนวัตกรรมร่วมสมัยในศิลปประดิษฐ์ช่วยเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจให้กับผลงานไทย ทั้งในด้านการตอบสนองความต้องการของตลาดโลกและการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยในฐานะประเทศที่มี Soft Power ทางวัฒนธรรม ผลงานศิลปะเหล่านี้ไม่เพียงช่วยสร้างรายได้ แต่ยังสื่อสารความงดงามของภูมิปัญญาไทยไปยังเวทีโลกอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบบาทบาทของศิลปประดิษฐ์ในการส่งเสริมคุณค่าชีวิตในมิติด้านจิตใจ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ สามารถอธิบาย ดังนี้

1. มิติด้านจิตใจ ศิลปประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามิติด้านจิตใจของผู้สร้างและผู้สัมผัสผลงาน ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ การชื่นชมผลงานที่เต็มไปด้วยความงดงามและมีความหมาย เห็นได้จากการพัฒนาสมาธิและความสงบในจิตใจ ในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปประดิษฐ์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนจดจ่อกับงาน สร้างสมาธิ และพัฒนาความอดทน ผลงานศิลปประดิษฐ์สื่อถึงความรู้สึกและความตั้งใจ สะท้อนจิตวิญญาณของผู้สร้าง เห็นได้จากการเย็บใบตองที่บรรจุประดิษฐ์อย่างประณีต แสดงถึงความปรารถนาดีและความเอื้อเฟื้อ เช่นการจัดกระเช้าดอกไม้เพื่อบอกในโอกาสสำคัญ นอกจากนี้ศิลปประดิษฐ์ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ

และความภูมิใจในตนเอง ทำให้ผู้ประดิษฐ์รู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่สำเร็จ การได้รับการชื่นชม และนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ หรือการจำหน่าย แสดงให้เห็นว่าความสามารถนำไปสร้างอาชีพ และหารายได้

2. มิติด้านวัฒนธรรม ศิลปประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย เช่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานศิลปประดิษฐ์ เช่น การแกะสลักผักผลไม้ การจัดดอกไม้แบบไทย หรือการพับใบตอง สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น การสืบทอดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ไทยด้วยวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่และนำเสนอความเป็นไทยสู่สายตาชาวโลก และการปรับตัวเพื่อความร่วมมือ เพื่อเป็นการผสมผสานเอกลักษณ์ดั้งเดิมกับนวัตกรรมร่วมสมัยช่วยให้ศิลปประดิษฐ์ยังมีชีวิตและเหมาะสมกับบริบท และสังคม

3. มิติด้านเศรษฐกิจ ศิลปประดิษฐ์ไม่ได้เป็นเพียงงานศิลป์เท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งรายได้และเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่การสร้างรายได้ในครัวเรือนหรือการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย เช่น พวงมาลัย กระถาง หรือของที่ระลึก ช่วยสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน การพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ศิลปประดิษฐ์มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เช่น การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตงานศิลปประดิษฐ์เพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ศิลปประดิษฐ์ยังช่วยส่งเสริมและพัฒนา Soft Power เพื่อการส่งออก ผลงานศิลปประดิษฐ์ที่มีเอกลักษณ์ไทย เช่น งานแกะสลักผักผลไม้หรือพวงมาลัย กลายเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออกและสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศไทย

ดังนั้น ศิลปประดิษฐ์จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณค่าชีวิตในมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติด้านจิตใจที่ช่วยพัฒนาสมาธิ ความสงบ และความภูมิใจในตนเอง มิติด้านวัฒนธรรมที่ช่วยอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาไทย และมิติด้านเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและประเทศ ผลงานศิลปประดิษฐ์ จึงเป็นตัวแทนของคุณค่าทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบแนวทางการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริม Soft Power ของประเทศไทย ดังนี้

1. การพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า คือ การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติหรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถลดการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี และยังสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน มิติต่าง ๆ เช่นการประดิษฐ์บรรจุภัณฑ์จากใบตองที่สามารถย่อยสลายได้ ซึ่งสัมพันธ์กับการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ไม่เพียงแต่ต้องรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการของยุคสมัย เพื่อให้ยังคงคุณค่าและมีความหมายต่อผู้ใช้งานในปัจจุบัน เช่นการพัฒนาถ้วยโดยใช้วัสดุทดแทนที่มาความสวยงาม คงทน และมีอายุการใช้งานยาวนาน และการเสริมสร้างความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการสอดแทรกองค์ความรู้ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปประดิษฐ์

2. การส่งเสริมศิลปประดิษฐ์ในฐานะ Soft Power ของประเทศไทย ซึ่งในการสร้างเอกลักษณ์ระดับนานาชาติ ศิลปประดิษฐ์สามารถเป็นตัวแทนของความเป็นไทยได้อย่างดี และแสดงออกในโอกาสที่เหมาะสม เช่นการจัดดอกไม้แบบประณีตศิลป์ หรือการแกะสลักผลไม้ในงานระดับนานาชาติ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล เผยแพร่ศิลปประดิษฐ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้คนรุ่นใหม่ทั่วโลกสามารถเรียนรู้และชื่นชมศิลปะไทยและความเป็นไทยได้อย่างไร้พรมแดน สู่การเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูงขึ้นและเหมาะสมกับตลาดในและนอกประเทศ ด้วยกลไกการสนับสนุนของรัฐ ที่ส่งเสริมศิลปประดิษฐ์ในฐานะ Soft Power สนับสนุนจัดด้านการศึกษาให้เป็นศิลปประดิษฐ์เป็นวิชาจำเป็น ต้องเรียนทุกระดับชั้น นอกจากนี้สนับสนุนกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดประกวด แข่งขันงานศิลปประดิษฐ์มิติต่าง ๆ ในระดับชาติและนานาชาติ

เห็นได้ว่า การพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริม Soft Power ของประเทศไทย จำเป็นต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์วัฒนธรรม การผสมผสานนวัตกรรม และการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ศิลปประดิษฐ์ไม่ได้เป็นเพียงตัวแทนของความงดงามในวัฒนธรรมไทย แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมภาพลักษณ์และเศรษฐกิจของประเทศในเวทีโลกอย่างยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา นัยยะทางศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมคุณค่าชีวิต สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังปรากฏเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. องค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์เชิงปรัชญาในศิลปประดิษฐ์

การวิจัยได้เปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศิลปประดิษฐ์กับปรัชญาใน 4 มิติที่เชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง พบว่าศิลปประดิษฐ์ไทยไม่ได้เป็นเพียงงานศิลปหัตถกรรม แต่เป็นการแสดงออกของคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ที่สะท้อนความงามอันเป็นเอกลักษณ์ของไทยผ่านสัดส่วน รูปทรง และการจัดองค์ประกอบศิลป์ (Kogan, 1994) ในมิติอภิปรัชญา (Metaphysics) (Strawson, 1992) ศิลปประดิษฐ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นงานประดิษฐ์กับจิตวิญญาณ โดยเฉพาะแนวคิดที่สัมพันธ์กับพุทธปรัชญาที่สะท้อนผ่านวัตรธรรมชาติ (Tang, & Feng, 2023) หรือการให้ความหมายแทนคุณค่าที่เป็นสิริมงคล มิติจริยศาสตร์ (Ethics) (Foot, 1967) กล่าวว่า ศิลปประดิษฐ์ส่งเสริมคุณค่าทางศีลธรรม เช่น ความอดทน ความเพียร และความกตัญญู ผ่านกระบวนการสร้างและใช้งาน ขณะที่ (Audi, 2010) กล่าวถึง มิติญาณวิทยา (Epistemology) แสดงให้เห็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบภูมิปัญญาที่ผสมผสานความรู้เชิงทฤษฎีและปฏิบัติที่ฝังลึกในภูมิปัญญาไทย (Dewey, 1934)

2. องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมคุณค่าชีวิตผ่านศิลปประดิษฐ์

การวิจัยค้นพบกลไกเฉพาะที่ศิลปประดิษฐ์ส่งเสริมคุณค่าชีวิตใน 3 มิติ ได้แก่ มิติจิตใจ มิติวัฒนธรรม และมิติเศรษฐกิจ โดยในมิติจิตใจ พบว่าศิลปประดิษฐ์ไม่เพียงพัฒนาสมาธิและความสงบในจิตใจดังที่ (Amparot, 2024b) **หัตถุพล อัมภารส** ได้กล่าวไว้ แต่ยังเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเข้าใจตนเองและการเติบโตทางจิตวิญญาณผ่านการสร้างสรรค์ ในมิติวัฒนธรรม ศิลปประดิษฐ์เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และจิตวิญญาณไทย ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของนักคหกรรมศาสตร์อาชีวศึกษา (Amparot, Phonoy, & Salee, 2024) **หัตถุพล อัมภารส, พชรพงษ์ โพธิ์น้อย และศศิธรดา สลี** เกี่ยวกับการสืบสานคุณค่าดั้งเดิมในโลกสมัยใหม่ สำหรับมิติเศรษฐกิจ การวิจัยยืนยันว่าศิลปประดิษฐ์มีศักยภาพในการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อได้รับการพัฒนาตามแนวคิด Soft Power ที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการออกแบบร่วมสมัย

3. องค์ความรู้ด้านการพัฒนาศิลปประดิษฐ์อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญคือการค้นพบรูปแบบการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ที่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์นวัตกรรม การวิจัยแสดงให้เห็นว่าการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ (Vuving, 2009) ไม่เพียงสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แต่ยังเสริมสร้างมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันของศิลปประดิษฐ์ไทยในตลาดโลก (The United Nations Statistical Institute for Asia and the Pacific, 2018) การผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัยยังสร้างแนวทางใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ ขณะเดียวกันยังรักษาแก่นสาระของจิตวิญญาณไทยไว้ได้ องค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงขยายพรมแดนทางวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมและปรัชญา แต่ยังสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมศิลปประดิษฐ์ไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของ Soft Power ระดับโลก ตลอดจนเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องศิลปประดิษฐ์เชิงปรัชญา นัยยะทางศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมคุณค่าชีวิตพบข้อเสนอแนะและแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริม Soft Power ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาทุกระดับควรบูรณาการศิลปประดิษฐ์เข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรม และสร้างตระหนักในสำคัญของศิลปวัฒนธรรมแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ช่างฝีมือ และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์รูปแบบศิลปประดิษฐ์อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการสืบทอดเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่

2. ด้านการพัฒนาศิลปประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุธรรมชาติหรือวัสดุเหลือใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับศิลปประดิษฐ์ โดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้เทคโนโลยีที่ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต

3. ด้านการส่งเสริม Soft Power ของประเทศไทย ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปประดิษฐ์ที่ผสมผสานเอกลักษณ์ไทยกับนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศในระดับสากล พร้อมกันนี้ ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการเผยแพร่ศิลปประดิษฐ์ไทย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเน้นการสื่อสารความงามและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สะท้อน Soft Power ของประเทศไทยอย่างเต็มความสามารถ

ข้อเสนอเพิ่มเติม

1. ควรมีการพัฒนาระบบการศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ บูรณาการศิลปะประดิษฐ์ร่วมกับ

หลักสูตรการศึกษา พัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับบุคคลทั่วไป และสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการสอน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน เพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลที่เข้าใจทั้งมิติปรัชญา และสามารถสืบทอดภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน

2. ผู้วิจัยในอนาคตควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศิลปประดิษฐ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศอย่างยั่งยืน

References

- Amparot, H. (2024a). *Teaching materials for the subject of banana leaf work*. Thonburi Vocational College. (In Thai)
- Amparot, H. (2024b). Unveiling significance and knowledge construction in Thai fragrances: Perspectives of vocational college instructors in Bangkok. *Journal of Cultural Approach*, 25(48), 31–44. Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/267248 (In Thai)
- Amparot, H., Phonoy, P., & Salee, S. (2024). Investigation of the definition of home economics profession in a vocational education context. *Journal of Cultural Approach*, 25(47), 16–27. Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/264911 (In Thai)
- Audi, R. (2010). *Epistemology: A contemporary introduction to the theory of knowledge*. Routledge.
- Boonchom, A., Lehmongkol, P., & Hirunchalothorn, P. (2022). The effects of manipulative arts activity provision on flexible thinking in young children. *Journal of Kasetsart Educational Review*, 37(1), 47–54. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/eduku/article/view/253264> (In Thai)
- Chanthawanich, S. (2016). *Qualitative data analysis* (12th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Department of Cultural Promotion. (2015). *Culture, life and wisdom*. Bangkok. Retrieved from https://www.culture.go.th/culture_th/article_attach/publication.pdf (In Thai)
- Dewey, J. (1934). *A Common Faith*. New Haven: Yale University Press. <https://doi.org/10.1177/019263653401805307>
- Flew, T. (2012). *The creative industries: Culture and policy*. Sage Publications.
- Foot, P. (Ed.). (1967). *Theories of ethics* (pp. 5–15). Oxford University Press.
- Hongrattanavorakit, S. (2023). The fruit and vegetable carving: Value-added to Thai food. *Journal of Thai Food Culture*, 5(1), 63–74. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jfood/article/view/264585> (In Thai)

- Joungtrakul, J., Na Nan, K., Chaisunthon, W., Tharaphutthi, P., Tanwongwan, S., Meensuk, S., & Thongkanya, B. (2021). An alternative approach to content analysis for data analysis in qualitative research. *Public Administration Association of Thailand Journal*, 3(5), 1–19. Retrieved from <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/paatj/article/view/312/258> (In Thai)
- Ketsuwan, P., Sareewas, T., Sirikhotchpun, S., & Sukkasem, T. (2021). Sustainability of arts and culture: A comparative case study of cultural village, Chiang Kham District, Phayao Province, Thailand and Luang Prabang, World Heritage City, Laos. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(8), 3035–3042. Retrieved from <https://turcomat.org/index.php/turkbilmat/article/view/4141>
- Kogan, N. (1994). On aesthetics and its origins: Some psychobiological and evolutionary considerations. *Social Research*, 61(1), 139–165. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40971025>
- Kulthamrong, R. (2023). The exquisite flower pattern: The artistic and cultural legacy of the ten Thai arts and crafts of the Rattanakosin era. *Journal of Thai Studies*, 10(1), 89–126. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/TSDJ/article/view/263688> (In Thai)
- Lee-Anant, C., Choibamroong, T., & Srihwan, B. (2023). Enhancing the competitiveness of the show business industry for cultural export as a means of creative economy development and tourism promotion in the future new normal era: The case of Thailand. *Social Sciences*, 12(12), 690. <https://doi.org/10.3390/socsci12120690>
- Mo, E. (2024). The value of aesthetic education of technical aesthetics under the contemporary social background. *Research and Commentary on Humanities and Arts*. <https://doi.org/10.18686/rcha.v2i1.3513>
- Murzyn-Kupisz, M., & Hołuj, D. (2021). Fashion design education and sustainability: Towards an equilibrium between craftsmanship and artistic and business skills?. *Education Sciences*, 11(9), 531. <https://doi.org/10.3390/educsci11090531>
- Office of the Vocational Education Commission. (2019). *Vocational education management criteria and guidelines*. Retrieved from <https://bsq.vec.go.th/Portals/9/document/Course%20criteria/1.pdf> (In Thai)
- Panjawutipat, R. (2004). *Fresh flower arrangements in Thai culture*. SetthaSin Publishing. (In Thai)
- Patricia, P. (2024). The role of entrepreneurship education in universities to pursue sustainable development goals. *Feedforward: Journal of Human Resource*, 4(1), 23. <https://doi.org/10.19166/ff.v4i1.8129>

- Pöllänen, S. H., & Weissmann-Hanski, M. K. (2020). Hand-made well-being: Textile crafts as a source of eudaimonic well-being. *Journal of Leisure Research*, 51(3), 348–365. <https://doi.org/10.1080/00222216.2019.1688738>
- Poonchai, S., Wongsaita, N., & Kungle, K. (2009). The development of integration the infusion instruction model with eight moral basics based on sufficiency economy in the concept, theory, and nursing process course for first-year nursing students at the Royal Thai Army Nursing College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 10(2), 15–25. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/5707> (In Thai)
- Schnittker, R., Marshall, S., Horberry, T., & Young, K. L. (2018). Human factors enablers and barriers for successful airway management: An in-depth interview study. *Anaesthesia*, 73(8), 980–989. <https://doi.org/10.1111/anae.14302>
- Sorose, A. (2006). *Art and crafts*. Bangkok: Odeon Store Publishing. (In Thai)
- Strawson, P. F. (1992). *Analysis and metaphysics: An introduction to philosophy*. Oxford University Press.
- Tang, X., Yu, H., & Feng, Q. (2023). Capturing style: Going beyond traditional artistic conventions through neural style transfer — Evidence from Malaysia batik. In *Proceedings of the Eleventh International Symposium of Chinese CHI* (pp. 497–503). <https://doi.org/10.1145/3629606.3629660>
- Thai Home Economics Association under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen. (2004). *Home economics terminology series* (Vol. 1). Bangkok: Amarin Printing and Publishing Co., Ltd. (In Thai)
- Thailand Science Research and Innovation. (2021). *Cultural heritage and creative economy: Soft power for sustainable development*. Retrieved from <https://online.anyflip.com/igekm/vnsg/mobile/> (In Thai)
- The Royal Society of Thailand. (2021). *The Royal Society of Thailand Dictionary B.E. 2542*. Bangkok: Nanmee Books Publications Co., Ltd. (In Thai)
- The United Nations Statistical Institute for Asia and the Pacific. (2018). *Monitoring of SDG4: Global and regional level*. Regional Training Course on SDG Indicator. Retrieved from https://www.unsiap.or.jp/sites/default/files/pdf/e-learning_el_material_3_population_3_4_edu_1810_edu_kor1_2_monitoring_of_sdg4_global_and_regional_level.pdf
- Thipwaree, T. (2024). Research practice of participatory skills to interpret the principles of Buddhism and the art of young contemporary Thailand with the format of the art competitions. *TAMA: Journal of Visual Arts*, 2(2), 1–11. <https://doi.org/10.61405/dswwqb87> (In Thai)

Vuving, A. (2009). How soft power works. *SSRN*, 1–19. <http://doi.org/10.2139/ssrn.1466220>

Zimbardo, P. G., & Leippe, M. R. (1991). *The psychology of attitude change and social influence*. McGraw-Hill Book Company.